

Posudek na diplomovou práci
Michaely Kůželové

Vztahy Polské sjednocené dělnické strany a Francouzské komunistické strany v roce 1956

Autorka se zaměřila na vztah dvou ideologicky totožných, nicméně situačně odlišně postavených politických stran, jehož vývoj si pro účel této práce zastavila v roce 1956, který poprvé razantně zatřásl nejen sovětským blokem, ale i okolním světem.

Práce správně definuje vstupní parametry tématu jednak popisem asymetrie ve vztahu obou komunistických stran a států, v jejichž rámci tyto strany působí jednou jako jejich součást (Francie) a podruhé jako jejich vůdčí složka (Polsko). Poté se věnuje podloží tohoto vztahu, který má své dlouhé i pevné základy, v nichž je Polsko usazeno na samém počátku francouzských soudobých dějin, tj. v událostech francouzské revoluce 1789, zatímco Francie je momentem, bez spojení s nímž jsou zejména „rozdělené“ polské dějiny 19. století takřka nemyslitelné; polská potřebnost Francie byla v těchto vztazích vždy vyšší než naopak, polská strana také více vzhlížela k Francii s pocity obdivu, nadšení nebo alespoň očekávání impulsu, zatímco opačně byl tento prvek opět slabší. Příklady spojení obou kultur, ať již hmatatelných (polské politické či pracovní emigrace, Polsko ve francouzských politických plánech) nebo spíše symbolických (vědecky prvotřídní a známé „radioaktivní manželství“ Pierra Curie a Marie Skłodowské), by bylo možné uvést celou řadu; plyne z nich, že tento vztah nebyl ani na jedné straně lhostejný, že na něm byl zájem a že byl využíván k prospěchu i politickému.

Pokud jsem zmínil, že ve francouzsko-polských vztazích se těžiště a zdroje impulsů jejich rozvoje nacházely blíže Paříži, pak právě události roku 1956, byť jde jen o tu jejich výšeč, která se týká vztahu dvou komunistických stran, jsou jednou z výjimek výše uvedené pravidlo porušující. Francouzská komunistická strana, vedle italské jedna z politicky nejsilnějších a intelektuálně nejpřitažlivějších v západní Evropě, se svým postojem k událostem, rozprostírajícím se mezi Stalinovou smrtí a sovětskou intervencí v Maďarsku, stala v procesu tzv. destalinizace partnerem zaostávajícím, neschopným být na výši „úroku doby“ tak, jak se to podařilo například již zmíněným Italům. Tvrdohlavé lpění na stalinském modelu politiky a myšlení, které práce mnoha a mnoha příklady neustále ilustruje, stojí v těch několika měsících druhé poloviny roku 1956 výrazným kontrastem proti odlehčené často až euforii Poláků, užívajících si radostně chvíli uvolnění a s nadšením nad záchranou před sovětskou intervencí a s nadějí si adaptujících socialismus pro sebe. Kontrast o to markantnější, že francouzské komunisty k jejich věrnosti vůči Stalinovi nenutil žádný vnější tlak.

Další moment, který práce velmi pěkně ukazuje, souvisí s tím, že PCF nejen nebyla na úrovni doby (přístup ostatně, který jí vydržel až do těch hořkých konců), ale jako neochvějná obhájkyň a udržovatelka stalinského dědictví mentorovala a zpochybňovala chování polské strany způsobem, který vyvolává další otázky. Postup francouzských komunistů lze pochopit a vysvětlit v rámci úporného utkvívání na něčem, co dlouhodobě tvořilo jejich identitu, což bylo i příslušným způsobem verbalizováno, a autorka práce dobře udělala, že jej pojala jako

věc diskursu, resp. obrazů diskursem vytvářených s jejich příslušnými či odpovídajícími teleologickým a manipulativními složkami (důkaz progresivnosti socialismu, který André Stil vítězoslavně založil na srovnání dostupnosti tramvajové dopravy pro dělníka za kapitalismu a socialismu, měřené cenovou ekvivalencí jízdenky a vajec, je nepřekonatelný). Na druhé straně však i práce popisuje situace, kdy polští komunisté zjevně brali ohledy na případné reakce svého francouzského partnera, a otázkou zůstává, jestli to bylo z „úcty“ k němu (ať již podložené kulturní tradicí nebo snahou nevyvolat ve vztazích krizi) nebo jestli si ve Varšavě uvědomovali, že příliš razantní vystupování vůči Paříži by si mohli špatně vyložit v Moskvě.

Práce nabízí řadu dalších témat k přemýšlení, například srovnání role a emancipace intelektuálů se stranou spojených, ale vykazujících vůči ní stále menší závislost, do jaké míry byla PCF schopná pochopit silnou vazbu polského komunismu na historicky a kulturně podmíněný pojem *niepodległość* nebo podobně podmíněný vztah k Maďarům (viz polemiky se Servinem a Fajonem), ale to je spíše na diskuse formát obhajoby přesahující.

Autorka založila svou diplomovou práci na velkém objemu primárních zdrojů a sekundární literatury, přičemž tento objem zvládla koncepčně i narativně (s výjimkou několika málo lipanských polí českého pravopisu), a to jak díky dobře zvolené struktuře textu, tak i jasné představě, kam má práce směřovat. Ocenit je to třeba zvláště v souvislosti s povahou využitých zdrojů – mám tím na mysli jednak publicistickou až běžnou novinářskou produkci, ale zejména primární prameny – značná část dokumentace vztahující se k PCF má výlučně zvukovou podobu a kdo kdy pracoval v audioarchivu, ví o čem je řeč; dvojnásob to platí pro archiv, ze kterého si nelze záznam odnést.

Podle mého mínění předložená diplomová práce splňuje podmínky kladené na takový žánr, proto ji doporučuji k obhajobě, navrhuji hodnocení výborně a uzná-li to komise po obhajobě za vhodné, navrhuji také udělení pochvaly děkana.

Jiří Vykoukal

V Praze dne 26. 1. 2011